

Ügyvédek

A MAGYAR ÜGYVÉDI KAMARA
FOLYÓIRATA

lapja

LVI. évfolyam 4. szám

2017 július–augusztus

**Itt az új törvény
az ügyvédi
tevékenységről**

**A MÜK-nek harmincnyolc
szabályzatot kell újraalkotnia**

Dr. Bánáti János az előzményekről és a következményekről

A protektor jogintézménye

2014. március 15-én, a polgári törvénykönyvről szóló, 2013. évi V. törvény (Ptk.) hatályba lépésével a magyar jogrendszerbe bevezetésre került a trust, magyar nevén a bizalmi vagyonkezelés (bvk) jogintézménye.¹ A magyar jogalkotó által mintának használt angol trustsabályozáshoz képest a magyar bvk néhány fontos eltéréssel működik. Legfontosabb különbség, hogy – az angol szabályozással szemben, amely szerint az angol trust egy olyan jogintézmény, amelynek keretében a vagyonrendelő által átruházott tulajdonjog megoszlik a vagyonkezelő („*legal title*”), valamint a kedvezményezett között („*equitable title*”) – a magyar bvk megbízási típusú szerződésnek minősül, amely alapján a vagyonrendelő által átruházott tulajdonjog egyedül a vagyonkezelőt illeti meg azzal, hogy a tulajdonába adott vagyont a kedvezményezett javára köteles kezelni.²

Dr. Ulmann Kristóf LL.M. ügyvédjelölt, Menyhei Ügyvédi Iroda

A magyar bvk és az angol trust közötti egyéb különbségek a következők:

a. Míg a magyar bvk leginkább az angol *express trust*hoz (az érintett felek egyértelmű szándéka alapján létrehozott trusthoz) hasonlít, az angol szabályozás által szintén ismert *resulting trust* (jogsabály által létrehozott trust) csak kivételes esetben,³ míg a *constructive trust* (méltányosságból, a bíróság által létrehozott trust) és *charitable trust* (jótékonyági célokra létrehozott trust) a magyar jogalkotó által egyáltalán nem került szabályozásra.

b. A magyar bvk írásbeli alakisághoz kötött, míg az angol trust szóban vagy ráutaló magatartással is létrejöhet.

c. A magyar bvk esetében nem lett kikötve, hogy a vagyonrendelő jogosult a bvk visszavonására. Az angol jog ezt lehetővé teszi, amennyiben ezt a vagyonrendelő a trust alapító dokumentumában kikötötte, és ezt élete során teszi meg.

d. Szemben az angol szabályozással, amely a trust ingyenességét feltételezi, a magyar bvk főszabály szerint visszerthes szerződés.

e. Míg a magyar bvk legfeljebb ötven évre jöhet létre, az angol trust akár százhuszonöt évre is létrehozható.⁴

f. Angol jog alapján⁵, amennyiben a trust összes kedvezményezettje nagykorú és cselekvőképes, a kedvezményezettek követelhetik a bizalmi vagyonkezelőt, hogy a kezelt vagyont számukra adja ki, és

egyben szüntesse meg a trustot. Erre a magyar jog szerint nincs lehetőség.⁶

A magyar bvk létrehozásához elengedhetetlen három szereplő; a vagyonrendelő, a vagyonkezelő és a kedvezményezett főbb jogkörei a Ptk. vonatkozó rendelkezései által megfelelően szabályozva lettek. Ugyanakkor a jogalkotó a jogsabály megalkotásakor nem inkorporálta a magyar jogrendszerbe a „protektor” intézményét, amely a trustot mint jogintézményt széles körben elismerő és szabályozó külföldi országokban elterjedt.

Jelen cikk célja, hogy a magyar jogrendszerben jogalkotói szinten teljesen ismeretlen, ugyanakkor a hazai szűk bizalmi vagyonkezelői gyakorlat által használt protektort az olvasó számára bemutassa, valamint javaslatot tegyen arra, hogy Magyarországon hogyan kerülhetne bevezetésre az intézmény a hivatkozott külföldi minták alapján.

A protektor fogalma, jogkörei

A bizalmi vagyonkezelés során a vagyonkezelő jelentős hatalommal van felruházva, hiszen a bvk-dokumentációban meghatározott jogköreinek gyakorlása keretében tulajdonosként kezeli a rendelt vagyont. Annak érdekében, hogy a vagyonkezelő ezen hatalmával ne tudjon visszaélni, célszerű a vagyonrendelő pozíciójának kiterjesztésére egy protektort kinevezni.

A protektor egy olyan személy, aki a vagyonrendelő megbízása által, a vonatkozó jogsabályok, illetve a bizalmi vagyonkezelési szerződésben meghatározott jogok és kötelezettségek szerint a vagyonkezelő felügyeletével biztosítja a bvk-szerződés rendelkezéseinek betartását és teljesítését, és ezáltal védelmet és biztonságot nyújt a vagyonrendelőnek és a kedvezményezettnek.⁷ A protektor kijelölése a vagyonrendelő szabad akarata alapján történik, hiszen a protektor kinevezése nem feltétele a bvk-szerződés érvényes létrejöttének.⁸

A protektor kinevezése a bvk-dokumentáció keretében különösen előnyös mind a vagyonrendelő, mind a bizalmi vagyonkezelő számára. Amennyiben a vagyonrendelő olyan személyt jelöl ki protektornak, akihez személyes kapcsolat fűzi, elérheti, hogy a protektor által adott útmutatásokon keresztül a bizalmi vagyonkezelő abban az esetben is a vagyonrendelő akaratát érvényesítse, amikor a bvk-dokumentációban lefektetett vagyonrendelési célok az adott helyzetben erről egyébként nem rendelkeznek. A vagyonrendelő a kinevezés által azt is biztosíthatja, hogy a vagyonrendelési célok betartatása a vagyonkezelővel, valamint a vagyonrendelő akaratának érvé-

nyesítése még a vagyonrendelő halála után is megvalósulhasson (*mandatum post mortem*).⁹ Hatékony megoldást jelent a protektor kinevezése arra az esetre is, amikor a vagyonkezelő valamilyen indokból akadályozva van, és így feladatát nem tudja ellátni, hiszen ilyen esetben a protektort fel lehet hatalmazni akár egy új, a vagyonrendelő által előre meghatározott bizalmi vagyonkezelő kinevezésére, így biztosítva a bvk zavartalan működését. Egy szakértő protektor alkalmazása a bizalmi vagyonkezelő számára is előnyököt hordoz, hiszen a megfelelő szakmai tudással rendelkező protektor képes olyan szakmai kérdéseket megválaszolni, amelyekre a vagyonkezelő nem lenne alkalmas.¹⁰

Fontos azonban megjegyezni, hogy a protektor jogkörökkel való felruházása veszélyt is rejtethet magában, hiszen amennyiben a protektor tevékenysége ellenőrizetlenül marad, önkényes eljárása esetén – szélsőséges esetben – akár a bvk fő kedvezményezettjé válhat.¹¹ Szintén problémás lehet, ahogyan azt a bíróságok a jersey-i *In the Matter of the A Trust*¹²-ügyben¹³, illetve a guernsey-i *In the matter of the K Trust*¹⁴-ügyben¹⁵ kifejtették, ha a protektor eljárása a trust rovására megy, illetve ha a viszonya helyrehozhatatlanul megromlik a kedvezményezettrel, vagy a vagyonrendelővel.

A fentiekre tekintettel, a BVKbv -vagytonban okozott károk megelőzése végett fontos tehát, hogy a protektor szerepe pontos szabályozás tárgyát képezze. Ezen szabályozást az alábbiakban a nemzetközi gyakorlat alapján mutatom be.

A protektor szerepének szabályozása a nemzetközi gyakorlat tükrében

A különböző jogrendszerek tanulmányozását követően megállapíthatjuk, hogy a protektor szabályozása tekintetében a jogalkotók három fő irányvonalat követtek.

(i) Eseti jogon alapuló szabályozás

Vannak országok, – mint Anglia, Bermuda, a Kajmán-szigetek, Guernsey, Man, valamint Hong Kkong –, ahol a protektor jogintézménye nem került törvényi szintű szabályozásra, ugyanakkor mégis beszélhetünk az intézmény szabályozottságáról, tekintettel arra, hogy vonatkoznak rá az angolszász jogban kialakult úgynevezett általános méltányossági elvek (*„general equitable principles”*), valamint a szokásjog.

Az általános méltányossági elveket eredetileg az angol bíróságok fejlesztették ki, annak érdekében, hogy flexibilis megoldásokat tudjanak alkalmazni az eléjük kerülő ügyekben, figyelembe véve és értékelve a felek magatartását és érdemességét. A méltányossági elvek folyamatosan fejlődnek, így nem létezik taxatív felsorolásuk, a legfontosabbak között azonban a következők említhetők.¹⁶

a. Ami megtörténtnek vehető, az megtörtént (*„equity considers that as done what ought to be done”*):

Amennyiben szerződés vagy jogszabály keretében valaki kötelezettséget vállal, úgy ezen kötelmet már teljesítettnek kell tekinteni.¹⁷

b. Nincsen károkozás jogorvoslat nélkül (*„equity will not suffer a wrong to be without a remedy”*):

Annak ellenére, hogy törvény, vagy szokásjog alapján nem járna kártérítés, a bíróság méltányosság alapján biztosítja a teljesítés megkövetelésének jogát a kérelmezőnek.

c. A jogszabályok követése, de nem mindenáron (*„equity follows the law, but slavishly, not always”*):

A bíróság a törvényeket minden körülmények között alkalmazza, ugyanakkor lehetősége van arra, hogy a szokásjogtól eltérjen, amennyiben annak alkalmazása

jogszabállyal való visszaélést eredményezne valamely érintett fél számára.

d. Tiszta kezek szükséglete (*„be who comes to equity must come with clean hands”*):

A bíróság nem alkalmazza a méltányossági elveket a kérelmező javára, amennyiben maga a kérelmező sem volt méltányos.¹⁸

e. Alakszerűség helyett a szándék fontossága (*equity looks to the intent rather than the form*):

A bíróság az alakosság vizsgálata helyett a releváns jogügylet tartalmának ad első-sorban helyt.

f. Ellenérték szükséglete (*equity will not assist a volunteer*):

Méltányossági alapon a bíróság nem nyújt segítséget olyan kérelmező számára, aki semmilyen ellenértéket nem adott a követelt előnyökért. Az elv azon az angol szokásjogi szabályon alapszik, amely szerint érvényes szerződés csak akkor jön létre, amennyiben a felek kölcsönösen ellenértéket (*consideration*) szolgáltatnak egymásnak.

A trust jogintézményére vonatkozó nem jogszabályi szabályozás tartalmát az általános méltányossági elvek mellett a bírósági döntések alakította szokásjog (*common law*) alkotja. A szokásjog a bermudai *Jurgen Von Knierem v Bermuda Trust Co, Ltd.*,¹⁹ valamint a mani *Steele v La Paz Ltd*²⁰ 21-ügyekben kristályosította ki azt a

szabályt, amely szerint a protektornak a trust dokumentációban található ellenkező rendelkezés hiányában fiduciárius kötelezettségei (*fiduciary obligations*) vannak a trust kedvezményezettje felé.²²

A „fiduciárius” definícióját eredetileg az angol bíróság határozta meg a *Bristol*

(i) a trust vonatkozásában a protektori pozíciót bármely természetes vagy jogi személy betölthesse, amely személy akár a vagyonrendelő vagy kedvezményezett is lehet; és

(ii) több protektor kerüljön kinevezésre (ebben az esetben a döntések meghozata-

Megjegyzem ugyanakkor, hogy a hivatkozott országokban különböző állásponatok alakultak ki a protektor esetleges fiduciárius kötelezettségeinek tekintetében. Míg a belize-i és anguillai szabályozás értelmében, amennyiben a trust dokumentáció nem rendelkezik másképpen, a protektorok fiduciárius kötelezettségekkel tartoznak a trust kedvezményezettje felé,³³ úgy a Cook-szigeteki, Brit Virgin-szigeteki, labuan és Bahama-szigeteki törvények ennek ellenkezőjét mondják ki (tehát, hogy a protektorokat alapesetben nem terheli fiduciárius felelősség).

A protektor személye a Ptk.-ban nincsen nevesítve, tehát a bizalmi vagyonkezelés olyan szereplőjéről van szó, akire a magyar jog semmilyen formában nem hivatkozik.

*and West Building Society v Matthews*²³.
ügyben: „A fiduciárius azon személy, aki más nevében vagy más javára jár el olyan körülmények között, amelyek egy bizalmi viszonyt hoznak létre. A fiduciárius kötelezettsége elsősorban a hűség, tehát a fiduciárius köteles jóhiszeműen eljárni, nem profitálhat a pozíciójából, nem hozhatja magát olyan helyzetbe, amely révén kötelezettsége és érdeke ütközik, nem járhat el saját maga javára vagy harmadik személy javára hozzájárulás nélkül.”²⁴

(ii) *Jogszabályon alapuló szabályozás a protektori tisztség létrehozására*

Léteznek olyan országok, ahol a protektor szerepe szabályozva van ugyan, de a szabályozás nem teljes körű. Ehhez a második csoporthoz tartozik Jersey,²⁵ valamint a Turks- és Caicos-szigetek²⁶ trust szabályozása, amely szerint a protektor intézménye a vonatkozó törvényekben nincsen nevesítve, ugyanakkor konkrétan meg van adva a jogszabály által biztosított lehetőség, hogy a bizalmi vagyonkezelő bizonyos jogköreit csak egy meghatározott személy által adott jóváhagyást követően gyakorolhassa. A jóváhagyási jog ugyanakkor csak akkor vonja maga után az (i) pontban részletezett fiduciárius kötelezettségeket, amennyiben az a trust dokumentációban ki lett kötve.

(iii) *Teljes körű szabályozás*

Beszélhetünk olyan országokról, ahol a protektorok helyzete teljes körűen került szabályozásra a jogszabályok keretében. Ide tartoznak a Bahama-szigetek,²⁷ Labuan,²⁸ Anguilla,²⁹ a Brit Virgin-szigetek,³⁰ Belize,³¹ valamint a Cook-szigetek.³²

A hivatkozott országok jogszabályainak elemzése alapján összességében elmondható, hogy lehetőséget nyújtanak arra, hogy

lálán a többség akarata érvényesül).

A vonatkozó jogszabályok nevesítik a protektorok egyes jogköreit és kötelezettségeit. A protektorok feladatai közé tartozik típikusan:

(i) a vagyonkezelő leváltása, új vagyonkezelő kiválasztása, ;

(ii) egyes kedvezményezettek kizárása, új kedvezményezettek kiválasztása, ;

(iii) egyes vagyonkezelői jogkörök gyakorlásához a hozzájárulás megadása, ;

(iv) konzultáció a vagyonkezelőkkel egyes jogkörök gyakorlása előtt, ;

(v) a trustra alkalmazandó jog megváltoztatása, ;

(vi) a trusttal kapcsolatos jogvita fórumának kiválasztása, ; valamint

(vii) a trust dokumentáció által meghatározott egyéb jogköröknek a gyakorlása.

Szabályozási javaslatok a protektor személyével kapcsolatban

A protektor személye a Ptk.-ban nincsen nevesítve, tehát a bizalmi vagyonkezelés egy olyan szereplőjéről van szó, akire a magyar jog semmilyen formában nem hivatkozik.³⁴ A jogszabályi szintű szabályozás teljes hiánya, valamint a bizalmi vagyonkezelés jogintézményének a kötelek között való szabályozása nagyfokú rendelkezési szabadságot eredményez, hiszen a Ptk. kötelmi jogi részének diszpozitivitásából kiindulva a vagyonrendelő a saját jogkörén belül bármilyen széles jogkörrel felruházhatja a protektort.³⁵

Azonban ezen diszpozitivitás Magyarország jogi sajátosságai miatt hátránnyal is jár. A magyar jogban, – szemben az angol-

szász típusú jogrendszerekkel, – nem kerültek kodifikálásra a bizalmi vagyonkezelés szereplőire alkalmazható általános méltányossági elvek,³⁶ valamint (hivatalosan) a szokásjognak sincs szerepe, hiszen nem lehetséges a bíróságok általi jogalkotás. A protektori pozíció szabályozásának teljes hiánya ezért azt eredményezi, hogy jogbizonytalanság áll fenn, amivel a protektor visszaélhet. A jogbiztonság alkotmányos elvének maradéktalan érvényesülése érdekében véleményem szerint a fentebb leírt három szabályozási módszer közül a teljesen a méltányossági elvek és a szokásjogon alapuló első nem ajánlott Magyarországon alkalmazni.

Bár a harmadik szabályozási koncepciót, a teljes körű jogszabályi szintű szabályozást követő országok esetében biztosítva van a jogbiztonság és kiszámíthatósági követelményeknek való megfelelés, a teljes körű szabályozottság nem biztosítja a jogintézmény flexibilitását, tehát nem ad lehetőséget a jogalanyoknak arra, hogy ese-

tük speciális körülményeire tekintettel, igényüknek megfelelően határozzák meg a protektor feladatait.

Álláspontom szerint a második, tehát nem teljes körű szabályozás lenne a legideálisabb szabályozási módszer a hazai jogkörnyezetben. Ennek keretében a jogalkotó törvényben előállhat egy, a BVKbvk-dokumentációban kiegészíthető felsorolással a protektor lehetséges jogköreiről.

Tekintettel arra, hogy a protektor fiduciáriusi kötelezettségének rögzítése a BVKbvk működésének egyik sarkalatos pontja, tanácsos jogszabályi rögzítésre.³⁷ Célszerű azonban, hogy a kötelezettségek előírása kizárólag alaphelyzetben érvényesüljön, (tehát biztosítva legyen az, hogy a BVKbvk-dokumentáció rendelkezései kifejezetten eltérhessenek a főszabálytól). Amennyiben a protektor nem is kerül fiduciáriusi pozícióba, a törvény kőgens jelleggel kötelezhetné, hogy a kedvezményezett legjobb érdekei szerint járjon el hivatásának gyakorlása során. Ezen kettős

jellegű szabályozás biztosítaná, hogy legyen az optimális egyensúly a szerződéses szabadság, valamint a BVKbvk megfelelő jogvédelme között.

Összefoglaló

A protektor jogintézménye elsősorban offshore országokban terjedt el, mivel itt a vagyonrendelők részéről a vagyonkezelő ismeretlensége, illetve földrajzi távolsága miatt nagymértékben fennállt az igény arra, hogy a vagyonkezelők megfelelően ellenőrizve legyenek. Az offshore trustok fokozatos háttérbe szorulásával azonban az onshore trustok –köztük a magyar BVKbvk is – egyre inkább szerepet kapnak, így szélesebb körű elterjedésükkel a protektorok megfelelő jogszabályozása is kulcskérdéssé válhat.

Amennyiben Magyarországon a jelen cikkben leírttal hasonló szabályozás kerülne kodifikálásra, úgy az szinte egyedülállóvá, és így potenciálisan attraktívabbá tenné a magyar BVKbvk-t. ■

Jegyzetek

- 1 Ptk. 6:310. §–6:330. §.
- 2 B. Szabó, Gábor; –Illés, István; –Kolozs, Borbála; –Menyhei, Ákos; –Sándor, István: *A bizalmi vagyonkezelés* (HVG-ORAC, 2014), 29–30. o. oldal.
- 3 Lásd Ptk. 6:321. § (3).
- 4 Perpetuities and Accumulations Act 2009, s. 5 (1).
- 5 *Saunders v Vautier* (1841) EWHC Ch J82.
- 6 Sándor, István: *Bizalmi vagyonkezelés és a trust* (HVG-ORAC, 2014), 408. o. oldal.
- 7 Holden Andrew Holden: *Trust Protectors* (Trust Law International, 2010), 191; Howard Rosen: *The Role of Protectors in Relation to Irrevocable Trusts* (Private Client Business, 1995), 38. oldal.
- 8 B. Szabó, Gábor; –Illés, István; –Kolozs, Borbála; –Menyhei, Ákos; –Sándor, István: *A bizalmi vagyonkezelés* (HVG-ORAC, 2014), 289. o. oldal.
- 9 Lásd B. Szabó, Gábor; –Illés, István; –Kolozs, Borbála; –Menyhei, Ákos; –Sándor, István: *A bizalmi vagyonkezelés* (HVG-ORAC, 2014), 293 – 297. o. oldal.
- 10 u.o.o.
- 11 Kah Hee Lau, Kah: *The control Control of trust Trust protectors Protectors* (Trust Law International, 2012), 41. o. oldal.
- 12 [2012] JRC 169A.
- 13 Az ügyről lásd bővebben: Kertesz, Geoffrey Kertesz: *Protectors: easier Easier to remove Remove than previously Previously thought Thought* (Private Client Business, 2013).

- 14 Guernsey judgment 31/2015.
- 15 Az ügyről lásd bővebben: Goodman, Dawn Goodman; –McCall, Emma McCall: *Problematic protectors Protectors: powers Powers, personal Personal interests Interests and protection Protection* (Private Client Business, 2016).
- 16 Hudson, Alastair Hudson: *Equity and Trusts* (Routledge-Cavendish, 2010), 25–33. o. oldal.
- 17 Régi példája ennek az elvnek az angol *Walsh v Lonsdale* [(1882) 21 Ch D 9], amelyben a bíróság egy olyan ingatlan bérleti szerződést mondott ki érvényesnek a méltányossági elv alapján, amely a szerződés tartalma szerint ugyan kötötte volna a bérbeadót, ugyanakkor a szerződés nem felelt volna meg a szokásjog által lefektetett követelményeknek.
- 18 Tehát, példaként: a sértett nem követelheti egy szerződés teljesítését a másik féltől, amennyiben saját maga is megszegte azt.
- 19 [1994] Bda LR 50.
- 20 [1993–1995] MLR 426.
- 21 [1993–1995] MLR 426.
- 22 Conder, John Conder: *Some judicial Judicial guidance Guidance on protectors Protectors: the Star Trusts case Case* (Private Client Business, 1995), 291. o. oldal.
- 23 [1998] Ch. 1.
- 24 u.o.o., 18; Az ügyről bővebben lásd: Goodman, Dawn Goodman: *The trust Trust protector Protector – a creature*

Creature of duty Duty or the sSettlor's shadow Shadow? (Private Client Business, 2014).

- 25 Trust (Jersey) Law 1984.
- 26 Turks and Caicos Islands The Trusts Ordinance 1990.
- 27 Bahamas Trustee Act 1998.
- 28 Labuan Offshore Trusts Act 1996.
- 29 The Trusts Ordinance 1994.
- 30 British Virgin Islands Trustee Ordinance Act 1961.
- 31 Belize Trusts Act 1992.
- 32 Cook Islands International Trusts Act 1984.
- 33 Tsun Hang Tey, Tsun: *The office Office of protector Protector: its nature Nature and duties Duties* (Trust Law International, 2010), 113. o. oldal.
- 34 B. Szabó, Gábor; –Illés, István; –Kolozs, Borbála; –Menyhei, Ákos; –Sándor, István: *A bizalmi vagyonkezelés* (HVG-ORAC 2014), 289. o. oldal.
- 35 uoUo., 294. o. oldal.
- 36 A Ptk. Első első Könyve könyve nevesít négy alapelvet: értelmezési alapelv, a jóhiszeműség és tisztesség elve, az várható magatartás elve, a joggal való visszaélés tilalma. Ezek azonban nem foglalják magukban a jelen cikkben tárgyalt általános méltányossági elvek tartalmát.
- 37 Javasolt lenne a fiduciárius kötelezettségeket a bizalmi vagyonkezelőkre is kőgens jelleggel alkalmazni.